

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5849/13

ע"פ 6002/13

לפני :
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט א' שהם

המערער בע"פ 5849/13 : אושר בן חיון

המערער בע"פ 6002/13 : ישראל אלמלח

נ ג ד

המשיבה בע"פ 5849/13 :
מדינת ישראל : ובע"פ 6002/13

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה, מיום
14.7.2013, בת"פ 20658-12-12, שניתן על-ידי כב' השופטת
ד' סלע

תאריך הישיבה : כ"ג באלול התשע"ד (18.9.2014)

בשם המערער בע"פ 5849/13 : עו"ד אוריאל בן-מוחה
בשם המערער בע"פ 6002/13 : עו"ד מיכאל כרמל
בשם המשיבה בע"פ 5849/13 :
ובע"פ 6002/13 : עו"ד אופיר טישלר
בשם שירות המבחן :
למבוגרים : גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט א' שהם:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופטת ד'
סלע), בת"פ 20658-12-12, מיום 14.7.2013.

עובדות כתב האישום שהוגש נגד המערערים

2. נגד המערער בע"פ 6002/13 (להלן: המערער 1), ונגד המערער בע"פ 5849/13 (להלן: המערער 2), הוגש כתב אישום מתוקן, המתאר כיצד נטלו המערערים חלק בביצוע עבירות רכוש ואלימות. בכתב האישום מסופר, כי ביום 3.11.2012, זייף המערער 1 את מספר לוחית הרישוי של רכב שכור שהיה ברשותו, תדלק את הרכב בתחנת דלק, ונמלט מהמקום בלי לשלם על הדלק. ביום 23.11.2012, סייע המערער 1 לאדם אחר, לתקוף עוברת אורח (להלן: המתלוננת הראשונה) על מנת לגנוב ממנה טלפון סלולארי.

למחרת, ביום 24.11.2012, זייפו המערערים את מספרה של לוחית רישוי ברכב, תדלקו את הרכב בתחנת דלק, ונמלטו בלי לשלם. באותו יום, זיהו המערערים, בעודם נוסעים ברכב, הולכת רגל המחזיקה בטלפון סלולארי יקר ערך (להלן: המתלוננת השנייה). המערער 1 המתין למערער 2 ברכב, כשהוא מונע. המערער 2 תקף את המתלוננת השנייה, בעט בראשה, היכה את פניה באגרופים, גרר אותה ודרך על פניה, עד שהצליח להוציא מידיה את מכשיר הטלפון הסלולארי.

פסק דינו של בית משפט קמא

3. בית משפט קמא הרשיע את המערערים, ביום 7.7.2013, על יסוד הודאתם בעקבות הסדר טיעון בכתב האישום המתוקן, בעבירות שיוחסו להם. המערער 2 הורשע בעבירה של שוד, לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), והמערער 1 הורשע בעבירה של סיוע לשוד, לפי סעיף 402(א), בצירוף סעיף 31 לחוק העונשין. שני המערערים הורשעו בעבירה של קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 רישא, בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין; ובשתי עבירות של זיוף סימן זיהוי של חלק של רכב, לפי סעיף 314ט בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין. בנוסף, הורשע המערער 1 בעבירה של סיוע לתקיפה לשם גניבה,

לפי סעיף 380(א)(2) (הכוונה היא לסעיף 381(א)(2) – א.ש.); ובעבירה של סיוע לגניבה, לפי סעיפים 384 ו-383(א)(1), בצירוף סעיף 31 לחוק העונשין.

4. בגזר דין מיום 14.7.2013, הדגיש בית משפט קמא את חומרת מעשיהם של המערערים, אשר הלכה והסלימה, עד לביצועו של שוד אלים ואכזרי. צויין, כי העבירות שבוצעו על-ידי המערערים, נעשו לאחר תכנון מוקדם, מתוך רצון לנצל את חולשתם של עוברי אורח חסרי אונים, במטרה להשיג רווח קל. בפרט, הודגשה בגזר הדין האלימות הקשה בה נהג המערער 2 כלפי המתלוננת השנייה. בית משפט קמא עמד על קיומה של "מכת מדינה", של תקיפת אנשים חלשים במטרה לשדוד מהם טלפון סלולארי, תוך פגיעה קשה בביטחון הציבור וברכוש. חומרה יתירה נמצאה במעשיו של המערער 1, אשר הסיוע שלו לעבירות הגניבה והשוד, מצוי "ברף הגבוה של הסיוע". העבירות אותן ביצע המערער 2, נתחמו אומנם במסגרת של שעות ספורות בלבד, אך הודגש בגזר הדין, כי עבירות אלה מלמדות על תכנון מחושב של ביצוע השוד, ועל הפעלת אלימות ברוטלית במסגרתו. בגזר הדין יוחסה משמעות גם לעובדה, כי גזילת מכשיר טלפון "חכם", כרוכה גם באובדן מידע אישי רגיש, אשר על פי רוב מאוחסן בזיכרון המכשיר, תוך גרימת נזק כלכלי ורגשי לקורבן העבירה.

5. בבואו לקבוע את מתחם הענישה, נתן בית משפט קמא את דעתו, בין היתר, גם לפסיקה הנוגעת לענישה הראויה בעבירות שוד. נוכח חומרתן של נסיבות ביצוע השוד במקרה דנן, נקבע כי מתחם הענישה בעבירה זו נע בין שלוש לבין שבע שנות מאסר למערער 2, ולמערער 1 – בין שנה וחצי לבין שלוש שנות מאסר. מתחם הענישה לעבירות הסיוע לגניבה ולתקיפה לשם גניבה, הועמד על עשרה עד שמונה-עשר חודשי מאסר. לעבירות זיוף של סימן זיהוי של רכב וקבלת דבר במרמה, נקבע מתחם ענישה אשר נע בין שישה חודשי מאסר לבין שנת מאסר.

6. בית משפט קמא איזן בין שיקולי הענישה השונים, כאשר מחד גיסא, נשקלו חומרת העבירות שביצעו המערערים ומדיניות הענישה הנוהגת בעבירות מעין אלה; ומאידך גיסא, ניתן משקל לנסיבותיהם האישיות של המערערים;

להודאתם בכתב האישום; לאחריות שנטלו על מעשיהם; ולחרטה שהביעו. המערער 1 ריצה בעבר מאסר בפועל, שלא הרתיע אותו מלחזור לסורו. המערער 2, היה "בגיר צעיר" במועד ביצוע העבירה, אך ריצה בעבר עונש מאסר, ואף העבירות מושא הערעור דנן, בוצעו על-ידו בשעה שעונש מאסר על תנאי היה תלוי ועומד נגדו. המלצתו של שירות המבחן בעניינם של השניים, היתה להשית עליהם עונש מאסר, ובמסגרתו לשלב אותם בטיפול.

7. לאחר זאת, השית בית משפט קמא על המערער 1 את העונשים הבאים: 42 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי תקופת מעצרו; 18 חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים, לבל יעבור עבירה בה הורשע, או עבירת אלימות או רכוש מסוג פשע; פסילת רישיון נהיגה למשך 12 חודשים. כמו כן, הוטל על המערער 1 לפצות את המתלוננת הראשונה בסכום של 10,000 ש"ח, ואת המתלוננת השנייה בסכום של 15,000 ש"ח.

על המערער 2, השית בית המשפט 50 חודשי מאסר לריצוי בפועל, במצטבר להפעלתו של מאסר מותנה למשך שישה חודשים; 18 חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים, לבל יעבור עבירה בה הורשע, או עבירת אלימות או רכוש מסוג פשע; ופיצוי למתלוננת השנייה בסך 50,000 ש"ח.

טענות הצדדים בערעורים

8. המערערים אינם משלימים עם חומרת העונשים שהושמו עליהם, ומכאן הערעורים שלפנינו.

9. המערער 1 טען בערעורו, כי שגה בית משפט קמא בכך שלא השית עליו עונש הנוטה לצידו הנמוך של מתחם הענישה. זאת, בפרט לאור שיקולי שיקום אשר מתקיימים בעניינו, ואשר זכו לביטוי גם בתסקיר שירות המבחן שניתן אודותיו. לטענתו של המערער 1, גם הקפדתו שלא להפר את תנאי מעצר הבית בו שהה, מעידה על רצונו להשתקם, וראויה היתה להיזקף לזכותו. עוד נטען בערעור, כי בית משפט קמא לא נתן משקל ראוי למכלול השיקולים לקולה, ובהם הודאתו

של המערער 1 במיוחד לו; גילו הצעיר; והתוצאות הקשות שעלולות להיגרם לו כתוצאה מריצוי עונש מאסר ממושך. טענה נוספת בערעור, היא כי חלקו היחסי של המערער 1 בביצוע העבירה, היה קטן.

10. בהודעת ערעור שהוגשה מטעמו של המערער 2, נטען כי שגה בית משפט קמא בכך שלא נתן משקל הולם למספר "נתונים עובדתיים". בין היתר, נמנו בערעור: היותו של המערער 2 "בגיר צעיר" במועד ביצוע העבירה; הודאתו של המערער 2 בכתב האישום המתוקן; משמעות תיקונו של כתב האישום, כאשר תחת עבירה לפי סעיף 402(ב) באה הרשעה בעבירה לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין; כנות החרטה שהביע המערער 2; שיקולי שיקומו של המערער 2; והסביבה המורכבת בה גדל. בנוסף, הפנה המערער 2 לפסיקה אשר במסגרתה, לטענתו, נדונו מקרים חמורים יותר של שוד, בעוד שהענישה היתה מקלה יותר בהשוואה לעונש שהושת עליו. לבסוף, טען המערער 2, כי הפיצוי שהוא חייב למערערת איננו מגלם את הנזק המוחשי שנגרם לה, ואיננו הולם את יכולותיו הכלכליות.

11. במסגרת הדיון שנערך לפנינו, הדגיש בא-כוחו של המערער 1, עו"ד מיכאל כרמל, את העובדה כי המערער 1 הורשע כמסייע לביצוע עבירת השוד, ולא כמבצע עיקרי. בנוסף, טען עו"ד כרמל, כי גזר הדין אינו מבהיר מהו העונש שהושת על המערער 1 בגין עבירת הסיוע לשוד, להבדיל מן העבירות האחרות בהן הורשע. נטען בנוסף, כי נסיבות העניין מובילות למסקנה לפיה יש להקל בעונשו של המערער 1, גם במטרה לעודד אותו לתקן את דרכיו.

12. באת-כוח המערער 2, עו"ד אוריאל בן-מוחה, מיקדה את טענותיה במדיניות הענישה המקובלת בעבירות שוד. לטענתה של עו"ד בן-מוחה, מתחם הענישה שנקבע על-ידי בית משפט קמא הוא שגוי, ואינו עולה בקנה אחד עם פסיקת בית משפט זה. עו"ד בן-מוחה חזרה על השיקולים לקולה כפי שפורטו בהודעת הערעור, וכן הדגישה כי התסקיר העדכני שנערך בעניינו של המערער 2, מלמד על שינוי חיובי בהתנהגותו.

13. בא-כוח המשיבה, עו"ד אופיר טישלר, טען בפנינו, כי גזר דינו של בית משפט קמא הוא מקיף ומבטא איזון הולם בין מכלול השיקולים הרלוונטיים. לגישתו של עו"ד טישלר, העבירות שבוצעו על-ידי המערערים צריכות להיבחן במבט כולל, כשאז מתבהר הקשר בין שרשרת העבירות; התכנון המוקדם, לרבות בחירת הקורבן; והביצוע המשותף של העבירות. עוד נטען, כי המערער 1 היה שותף פעיל בכל המעשים המתוארים בכתב האישום, ואילו במעשיו של המערער 2, הודגשה המסוכנות שהתבטאה באלימות הקשה אותה הפגין כלפי המתלוננת השנייה, ללא הסבר מתקבל על הדעת. נטען בנוסף, כי התכנון והאלימות שהופעלה בנסיבות המקרה דנן, מצדיקים ענישה מחמירה בהשוואה למקרי שוד אחרים. עוד הוסיף וציין עו"ד טישלר, את עברם הפלילי של המערערים, ואת ההזדמנות שניתנה להם בעבר לחזור למוטב, אך הדגיש כי הזדמנות זו לא נוצלה על-ידם.

תסקירים משלימים

14. לקראת הדיון בערעור, הוגשו תסקירים משלימים מטעם שירות המבחן. בתסקיר המשלים שנערך בעניינו של המערער 1, נאמר כי בחודש פברואר 2014 נרשם לחובתו אירוע משמעותי, אך מאז הוא נוטל חלק בהליך טיפולי משמעותי, "ומגלה מוטיבציה כנה לשינוי ולמידה". אשר למערער 2, נאמר בתסקיר, כי בראשית תקופת מאסרו הוא ביצע מספר עבירות משמעות, אך החל מחודש מאי 2014, "חל שינוי משמעותי בהתנהגותו", והוא משתתף בהליך טיפולי.

דיון והכרעה

15. בפתח הדברים ייאמר, כפי שגם הובהר לבאת-כוחו של המערער 2, כי משלא צורפה המתלוננת השנייה כמשיבה לערעורו של המערער 2, אין מקום לדון בטענות המופנות כלפי גובה הפיצוי שנפסק לטובתה (ראו, למשל, ע"פ 4466/12 פלוני נ' מדינת ישראל (8.1.2014)). לשלמות התמונה נוסיף, כי לאחר הדיון בערעור, הוגשה בקשה לצירוף המתלוננת השנייה כמשיבה בערעור, ובקשה זו נדחתה בהחלטתנו מיום 22.9.2014.

16. לאחר עיון והקשבה לטענות הצדדים, באנו לכלל מסקנה כי דין הערעורים להידחות. הלכה היא, כי ערכאת הערעור תיטה שלא להתערב במידת העונש, למעט במקרים של חריגה קיצונית ממדיניות הענישה במקרים דומים או כאשר נגלית לעין טעות מהותית בגזר הדין (ע"פ 6971/13 עמון נ' מדינת ישראל (23.9.2014); ע"פ 5783/12 גלם נ' מדינת ישראל (11.9.2014); ע"פ 2734/14 אוזן נ' מדינת ישראל (13.8.2014)). המערערים לא הצביעו על שגגה מהותית שנפלה בגזר דינו של בית משפט קמא, בכל הנוגע לעונש שהושת עליהם, ולטעמנו, גם אם מדובר בעונש שהוא על הצד הגבוה, אין עסקינן בסטייה מהותית מרמת הענישה המקובלת, ולפיכך גזר הדין אינו מגלה עילה להתערבות.

17. הטענה המרכזית בשני הערעורים היא, בתמצית, כי בית משפט קמא לא נתן משקל הולם לנסיבות המקלות, אשר מתקיימות בעניינם של המערערים, וכן לשיקולי השיקום. ואולם, מצאנו כי גזר הדין שניתן בעניינם של המערערים מפורט ומנומק היטב, וניכר בו כי בית המשפט ייחס משמעות מקלה לנסיבותיהם האישיות של המערערים, לרבות גילם הצעיר, הודאתם באשמה, והחרטה שהביעו. לצד זאת, בית המשפט התרשם כי "שני הנאשמים [המערערים] הינם מסוכנים לציבור ואין מנוס מהרחקתם מהחברה ומשליחתם למאסר בפועל לתקופה ממושכת". אכן, העבירות שביצעו המערערים הן עבירות קשות, אשר חותרות תחת יסודות הסדר הציבורי ופוגעות בביטחון האישי של העוברים והשבים ברחובה של עיר. יותר מפעם אחת הזדמן לי לחזור ולהדגיש את חומרת התופעה העבריינית של שוד מכשירי טלפון סלולאריים:

"למרבה הצער, הפכו, בתקופה האחרונה, מעשי השוד ובעיקר ככל שמדובר בשוד של מכשירים סלולאריים יקרי ערך, לתופעה שניתן להגדירה כ"מכת מדינה", כאשר חדשות לבקרים מדווחים אנו על תקיפה של קורבנות חסרי הגנה, על-ידי שודדים אלימים וחסרי מעצורים, המבקשים לשדוד את רכושם ולזכות ברווח כספי קל וזמין (ראו, לעניין זה, דברי חברתי, המשנה לנשיא מ' נאור בע"פ 6378/11 בסול נ' מדינת ישראל (31.7.2012)). מעבר להיבט הכספי והכלכלי של התופעה, יש ליתן את הדעת לפגיעות הפיזיות, ולא פחות חמור מכך, לפגיעות הנפשיות הנגרמות לקורבנות העבירה, בצד הפגיעה בשלומם ובבטחונם של הציבור בכללותו" (ע"פ 588/13 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה

13 (27.8.2013); וראו גם ע"פ 936/14 אברהם נ' מדינת ישראל (31.8.2014); ע"פ 7939/13 מדינת ישראל נ' טרקין (20.5.2014).

בתוך כך, מקובלים עלינו דבריו של בית משפט קמא, לפיהם גניבה או שוד של מכשיר טלפון "חכם" פוגעת לא רק באינטרסים הכלכליים של הקורבן, אלא גם בפרטיותו, וגוררת אובדן מידע אישי, לעיתים ללא תחליף.

18. התדירות הגוברת של מקרי שוד מעין אלה, הובילה למגמת החמרה בענישה, במטרה להעביר מסר חד-משמעי שיתרום להגנה על שלום הציבור ובטחונו (ראו, למשל, ע"פ 5535/12 כאברי נ' מדינת ישראל, בפסקה 20 (1.5.2013) (להלן: עניין כאברי)). יחד עם זאת, ברי כי בכל מקרה פרטני יש לבחון את הענישה ההולמת בהתאם לנסיבות העבירה ונסיבותיו האישיות של העבריין, ועל כן מנעד הענישה בעבירות השוד הוא רחב (ע"פ 4815/13 מדינת ישראל נ' אלעוקבי (1.1.2014)).

19. העונשים שהושטו על המערערים אינם קלים, כאמור, ונגזר על המערערים לרצות חודשי מאסר לא מעטים, מאחורי סורג ובריח. את חומרת העונשים, יש להבין על רקע הנסיבות המחמירות של מסכת האירועים העברייניים, כפי המתואר בכתב האישום המתוקן. זאת, החל בתכנון השוד, ובכלל זה זיוף לוחית הרישוי של הרכב; וכלה באלימות שהופעלה על-ידי המערער 2 כלפי המתלוננת השנייה, בעת שהמערער 1 ממתין לו ברכב המונע, במטרה למלטו. נחזור ונדגיש כי מדובר באלימות קשה וחסרת פשר נגד עוברת אורח תמימה, כאשר המערער 1 תורם את חלקו בסיוע לביצוע השוד, באופן המבטא עזרה משמעותית ושותפות רעיונית למבצע העיקרי. עוד חשוב להזכיר, כי חרף מרכזיותו של אירוע השוד בתוך מסכת האירועים, המערערים הורשעו גם בעבירות נוספות, ובהן קבלת דבר במרמה. זאת ועוד, המערער 1 היה שותף לתקיפה ולגניבה של טלפון סלולארי נוסף. לכך יש להוסיף את עברם הפלילי של המערערים, ויש להצר על כך, כי גם לאחר עונשים קודמים שהושטו עליהם, בחרו המערערים לחזור למעגל העבריינות.

20. בהערת אגב יוער, כי ספק רב בעינינו אם מתחם הענישה שנקבע בגזר הדין לעניין עבירת השוד, בה הורשע המערער 2, מתיישב עם פסיקתו של בית משפט זה. קושי זה מתעורר בפרט נוכח העובדה ש"הגבול העליון" של מתחם הענישה

הועמד על רמה גבוהה של שבע שנות מאסר, וזאת כאשר עסקינן בעבירה לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין (ראו והשוו: ע"פ 5034/13 דזילוב נ' מדינת ישראל, בפסקה 26 (17.9.2014); ע"פ 6048/13 חוסיין נ' מדינת ישראל (14.8.2014) (להלן: עניין חוסיין); ע"פ 5780/13 בן אבו נ' מדינת ישראל (16.7.2014) (להלן: עניין בן אבו); ע"פ 1127/13 גבוזגיי נ' מדינת ישראל, בפסקה 32 (15.1.2014); עניין כאברי, בפסקה 20)). עם זאת, במסגרת הדיון בערעורים המונחים לפנינו, איננו נדרשים להכריע בשאלת מתחם הענישה הראוי בכגון דא, אלא לבחון את העונש שנגזר על המערערים בפועל (ראו, בהקשר זה, עניין חוסיין, בפסקה 5; אך השוו לדברי השופט צ' זילברטל בעניין בן אבו, בפסקה 9).

21. נתנו דעתנו לכך שהמערערים הביעו חרטה על מעשיהם, וכי מן התסקירים המשלימים עולה, כי לאחרונה ניכרת אצל המערער 1, וגם אצל המערער 2, מגמה של שיתוף פעולה והתקדמות בהליך טיפולי משמעותי. למרות זאת, בשל חומרת מעשיהם של המערערים, איננו סבורים כי התפתחות חיובית זו מצדיקה הקלה בעונשים אשר הושטו עליהם, ויש לקוות כי מגמת השיקום בה החלו המערערים, תימשך במקביל לריצוי עונשם, לבל ישובו לסורם.

22. סוף דבר הגענו למסקנה, בשים לב למכלול הנסיבות, כי העונש הכולל אשר הושט על המערערים, אינו חורג באורח קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת בעבירות כגון אלה.

23. לאור האמור, הננו מחליטים לדחות את שני הערעורים, בהעדר עילה להתערבות בגזר דינו של בית משפט קמא.

ניתן היום, י"ב בתשרי התשע"ה (6.10.2014).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

